

ผลการดูแลมารดาหลังคลอดที่มีปัญหาท่อน้ำนมอุดตันด้วยศาสตร์การแพทย์แผนไทย  
กรณีศึกษาศูนย์อนามัยที่ 10 อุบลราชธานี

THAI TRADITIONAL MEDICINE TREATMENT FOR BLOCK MILK DUCTS  
IN POSTPARTUM MOTHERS : A CASE STUDY OF THE REGIONAL HEALTH  
PROMOTION CENTER 10 UBONRATCHATHANI

วรรณวิไล ฤทธิ์เนื่อง แพทย์แผนไทย

เกษแก้ว เกตุพันธ์ พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ  
กนกัศม์ จันทน์สุทธิประภา เกษัชรชำนาญการ  
ศูนย์อนามัยที่ 10 อุบลราชธานี

นมแม่เป็นอาหารของลูกที่มีคุณค่าทางโภชนาการสูงสุด เหมาะสำหรับลูกมากที่สุด การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ให้สำเร็จนั้นแม่ต้องมีความรู้และทักษะในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่ถูกต้อง หากมีการอุดตันของท่อน้ำนม น้ำนมไหลไม่สะดวก จะทำให้มีน้ำนมเหลือค้างเต้า และหากเหลือมากกว่าประมาณร้อยละ 20 นานเกิน 2-3 ชั่วโมง จะทำให้น้ำนมค่อยๆ ลดลง ส่งผลให้มีน้ำนมไม่เพียงพอ ไม่ประสบผลสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ แล้วเลี้ยงลูกด้วยนมผสมแทน คณะผู้วิจัยจึงเกิดแนวคิดศึกษาผลการดูแลมารดาหลังคลอดที่มีปัญหาท่อน้ำนมอุดตันด้วยศาสตร์การแพทย์แผนไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการดูแลมารดาหลังคลอดที่มีปัญหาท่อน้ำนมอุดตันด้วยศาสตร์การแพทย์แผนไทย การศึกษาครั้งนี้เป็นการพัฒนางานประจำสู่การวิจัย ( Routine to research ) ในมารดาหลังคลอดที่มีปัญหาท่อน้ำนมอุดตันซึ่งมารับบริการตามขั้นตอนดังนี้ 1) พบแพทย์ 2) ซักประวัติและตรวจร่างกายโดยแพทย์แผนไทย 3) นวดประคบเต้านมด้วยลูกประคบสมุนไพร 45 นาที 4) สอนและสาธิตการนวดประคบเต้านมด้วยลูกประคบสมุนไพร เพื่อให้สามารถทำเองที่บ้านได้ โดยประคบทุก 2-3 ชั่วโมง 5) นัดหมายครั้งต่อไป/กลับบ้าน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 36 ราย ดำเนินการระหว่างวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2559 ถึง 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2560 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาผลของการดูแลมารดาหลังคลอดที่มีปัญหาท่อน้ำนมอุดตันด้วยศาสตร์การแพทย์แผนไทย และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ความถี่ และร้อยละสำหรับข้อมูลทั่วไป ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการไหลของน้ำนมเพิ่มมากขึ้นเมื่อมารับบริการ จำนวน 3 ครั้ง มากที่สุด รองลงมา 2 ครั้ง และ 1 ครั้ง ร้อยละ 41.66, ร้อยละ 33.33, และ ร้อยละ 22.22 ตามลำดับ จากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่าการให้บริการช่วยเหลือมารดาหลังคลอด เมื่อประสบปัญหาในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ให้สามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้ประสบผลสำเร็จ ต้องได้รับความร่วมมือระหว่างสหสาขาวิชาชีพ จะทำให้การแก้ปัญหาที่มีความเป็นไปได้และประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น โดยพยาบาลหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องควรให้ความรู้แก่สามี และคนในครอบครัวในประเด็นความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และการช่วยเหลือมารดาหลังคลอดเบื้องต้น เมื่อประสบปัญหาในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่